

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента, заслуженого юриста України Резніка Олега Миколайовича на дисертацію Гуріна Дмитра Миколайовича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення статусу біженця в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Актуальність дисертаційної роботи Гуріна Дмитра Миколайовича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення статусу біженця в Україні» не викликає сумнівів і заперечень. Відсоток надання статусу біженця в Україні залишається низьким – за даними Державної міграційної служби України, станом на кінець 2019 року – початок 2020 року кількість осіб, яких визнано біженцями в Україні, досягла 1799 осіб, а очікують надання їм такого статусу ще близько 7 тис. іноземців та осіб без громадянства, що переконує в тому, що адміністративно-правове забезпечення статусу біженця в Україні залишається недосконалим.

Водночас, певні неузгодженості, відхилення від Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, призвели до появи нових проблем та прогалин в адміністративно-правовому забезпеченні статусу біженця в Україні. Необхідність теоретичного осмислення питань, що постають у цій сфері, відсутність комплексного дослідження за цим напрямом відповідно до оновленого законодавства та реформування в організаційному забезпеченні діяльності органів виконавчої влади, які реалізують державну політику у сфері міграції, обумовлюють актуальність даного дисертаційного дослідження.

Про актуальність обраного напрямку дисертаційного дослідження свідчить також те, що роботу виконано відповідно до Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 482-р, Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, п. 42–45 Плану заходів на 2018-2021 роки

щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.08.2018 № 602-р. та в межах науково-дослідної теми ПЗВО «Київський міжнародний університет» «Тенденції розвитку сучасної правової науки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (державний реєстраційний номер 0120U100413).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, підтверджені теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й міжнародної практики в цій сфері.

Передусім позитивним слід визнати чітке визначення автором об'єкта і предмета дослідження, що, на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. Правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило дисертанту зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою, донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму та зробити дисертацію вагомим внеском у правничу науку. Крім того, під час підготовки дисертаційного дослідження в комплексі використано сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, а саме історико-правовий, формально-логічний, групування та класифікації, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, логіко-семантичного, аналітичний методи, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Усі вони застосовувались у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження.

З аналізу дисертації видно, що під час проведеного дослідження було використано не лише юридичну літературу, а й цінний емпіричний матеріал, що дозволило дисертанту досягти високого ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Очевидно, що автор, працюючи над написанням дисертації, дотримувався процедури систематизації наукової літератури під час її аналізу. У процесі дослідження

дисертант не абстрагувався у наукову розробку проблеми, а поставив конкретні та чіткі завдання, у зв'язку з чим дисертація отримала цікавий та корисний напрям не лише в науковому руслі, що дозволило одержати практичні результати, сформулювати корисні для практичного застосування висновки.

Аналіз рецензованої дисертації дає змогу стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети й виконав поставлені завдання. Причому сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Загалом на сторінках дисертації автору вдалося розгорнути цікаву дискусію, використавши широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з різних галузей наукових знань, що свідчить про поглиблений аналіз актуалізованої проблеми.

Таким чином, гарантією достовірності й теоретичної обґрунтованості наукових положень, сформульованих автором висновків і рекомендацій є правильно визначені мета й завдання дослідження, структура та логіка викладеного матеріалу.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна праці полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання та на підставі опрацювання наукових праць вчених, національного та міжнародного законодавства і практики його застосування, розкрито сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення статусу біженця в Україні, а також вироблено науково обґрунтовані пропозиції стосовно вдосконалення чинного законодавства у цій сфері. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

У роботі враховано положення як національного, так і міжнародного законодавства, проаналізовано теоретичний та практичний матеріал, що

стосується адміністративно-правового забезпечення статусу біженця в Україні.

Переважна більшість положень, винесених автором на захист, і висновків є новими або містять значну частку новизни. Зокрема, дисертантом уперше виокремлено засоби адміністративно-правового забезпечення статусу біженця – сукупність встановлених нормативно-правовими актами прийомів, за допомогою яких суб'єкти адміністративно-правового забезпечення статусу біженця забезпечують надання іноземцям та особам без громадянства такого статусу. До засобів адміністративно-правового забезпечення статусу біженців відносяться: співбесіда співробітників Державної міграційної служби України з шукачами такого статусу; ідентифікація особи шукача статусу біженця; збір та аналіз інформації про країну походження шукача статусу біженця, реєстрація документів, які надходять від шукачів статусу біженця і видаються їм та ведення централізованого обліку і створення централізованої інформаційної системи про осіб, які подали заяву про визнання біженцем (с. 121-122).

Слушною слід визнати позицію дисертанта, який констатує, що до умов набуття особою статусу біженця в Україні відносять: знаходження поза межами країни її громадянської належності; наявність обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, громадянства (національності), політичних переконань, належності до певної соціальної групи; відсутність захисту країни походження або не бажання користуватися захистом країни своєї громадянської належності внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань; неможливість чи небажання повернутися до країни свого попереднього постійного проживання внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань; відсутність у особи громадянства України (с. 45).

Дуже вдалим є також визначення адміністративно-правове забезпечення статусу біженця як сукупність закріплених адміністративно-правовими нормами заходів, що здійснюються державними органами, які спрямовані на юридичне закріплення надання особливого положення

іноземній особі (якщо вона відповідає умовам, визначеним у законодавстві), що забезпечує їй ряд переваг, порівняно з іншими іноземцями, а саме на надання статусу біженця (с. 64).

Досить слушною є думка дисертанта з приводу того, що найбільш поширеною підставою відмови у прийнятті заяви про визнання особи біженцем є порушення строку звернення з такою заявою, встановлення якого, взагалі суперечить мінімальним стандартам до процедури надання статусу біженця, передбаченими міжнародними документами (особа, яка прибуває до України, не обізнана з мовою та правовими актами цієї країни, не може бути обізнана про строк звернення до Державної міграційної служби України із заявою про визнання її біженцем). Отже, удосконаленню процедури надання статусу біженця в Україні та забезпеченню її відповідності мінімальним стандартам до процедури надання статусу біженця, визначеними міжнародними документами, сприятиме нормативне закріплення підстав для відмови у прийнятті заяви про визнання особи біженцем, до яких не може бути віднесено порушення строку подачі такої заяви (с. 157).

Таким чином, роботі притаманна наукова новизна, порушено низку невисвітлених вітчизняною юридичною наукою проблем, розв'язання яких дозволить удосконалити адміністративно-правове забезпечення статусу біженця в Україні.

Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях здобувача.

Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти та висновки були висвітлені у 7-ми статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та 4-ьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Перелік наукових праць здобувача й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення дисертаційної роботи.

За результатами розгляду роботи потрібно також звернути увагу дисертанта на такі дискусійні положення:

1. Так, заслуговує на увагу те, що дисертант робить низку цікавих висновків, про необхідність створення спеціальної інспекції з метою запровадження зовнішнього контролю за дотриманням органами та підрозділами Державної міграційної служби України прав та інтересів шукачів притулку при наданні їм статусу біженців (с. 120). Однак, на нашу думку, автору окрім всього вказаного, необхідно було окреслити структуру та підпорядкованість спеціальної інспекції.

2. На сторінці 132 дисертаційної роботи здобувач зазначає, що одним із завдань, які постають перед урядом при вирішенні питань, пов'язаних із біженцями, повинно стати формування у національному законодавстві такої процедури надання статусу біженця, яка б відповідала процедурним стандартам надання статусу біженця, виробленим в ЄС та закріпленим у Керівництві по проведенню справедливої та ефективної процедури визначення статусу біженця, розробленим Європейською Радою по справам біженців та вимушених мігрантів. Разом із тим, на нашу думку, автору необхідно було навести приклад країн, які відповідають процедурним стандартам надання статусу біженця, виробленим в ЄС.

3. На сторінці 147 дисертації здобувач вказує, що «відмову у прийнятті заяви про визнання особи біженцем можна оскаржити, внаслідок чого може виникнути додаткова стадія процедури надання статусу біженця – оскарження відмови у прийнятті заяви про визнання особи біженцем.....». Разом із тим, автору доцільно було навести судову практику оскарження рішення Державної міграційної служби.

4. У Розділу 3 дисертаційного дослідження, здобувачу доцільно було додати підрозділ 3.1. «Особливості процедури надання статусу біженця в провідних країнах світу», в якому саме дослідити як саме відбуваються зазначені процедури в провідних країнах світу і що можна запозичити для нашої країни.

5. Окремо хотілося б почути дисертанта, з яких саме країн приїжджають громадяни з метою отримати статус «біженця» і чим їх приваблює Україна, так як в дисертації цього не було зазначено.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих положень дисертації не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання, що полягає в удосконаленню адміністративно-правового забезпечення статусу біженця в Україні.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Зокрема, у рецензованій праці не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для теорії адміністративного права, але й для правозастосовної практики.

Таким чином, дисертація, представлена Гурін Дмитром Миколайовичем є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукового завдання, що має істотне значення для розвитку української науки

адміністративного права та правозастосування.

Зважаючи на викладене вважаю, що дисертація на тему «Адміністративно-правове забезпечення статусу біженця в Україні», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» № 167 від 6 березня 2019 р., а її автор – Гурін Дмитро Миколайович, заслуговує здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

**Заступник директора з наукової роботи
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України**

Олег РЕЗНИК

